

Závěrečná osmá kapitola v podstatě navazuje na autorovu předchozí kritiku tzv. deficitního (pozitivistického) modelu zprostředkování vědeckých poznatků. S odkazem na předešlé obsahové analýzy připomíná, že mediální pokrytí změn klimatu stále roste; kvantitativní růst ale v žádném případě nemusí znamenat lepší porozumění u publika, natož větší ochotu jednat. Nová média (oproti těm tradičním) v tomto ohledu podle Boykoffa slibují mnoho (podíl zpráv o klimatu je v nich podle některých analýz vyšší), ale problémy zahlcení informacemi či obtížného rozlišení relevantní expertízy se tím neřeší.

Média bez pochyby představují významný prvek zprostředkující vztahy mezi vědci, publikem a politikou. Autor v závěru rozebírá několik dilemat, se kterými se v případě medializace globálního oteplování budeme muset vyrovnat. Zdá se, že za hlavní považuje nerovný přístup k informacím (jak globálně, tak na národní úrovni), podávání informací v patřičném kontextu (v případě žurnalistů), lepší výměnu zkušeností mezi vědci a novináři a v neposlední řadě etická dilemata vědců, kteří musí hledat kompromis mezi normami své vlastní komunity, nutností proaktivní komunikace a jistou mediální zkratkou.

Není třeba připomínat, že oblast environmentální sociologie je v ČR výrazně poddimenzovaná (konkrétně o oblast percepce změn klimatu i jejich mediální reprezentaci se, zdá se, více zajímají klimatologové). Mezi plusy recenzované publikace tak patří kladení otázek, o kterých se u nás dosud příliš nemluví. Přínosné je mezinárodní srovnání mediálního pokrytí a zejména náhled do oblastí moc nestudovaných (medializace klimatu v bulvárním tisku, nových médiích, v zemích globálního Jihu, inkluze ve vědě). Mnohá srovnání (časová, geografická atd.) autorovi umožňují vidět svou (svého času vlivnou) hypotézu „balance as bias“ v novém světle a je sympatické, že to přiznává.

Maxwell T. Boykoff se již stačil projevít

jako autor mnoha případových studií na téma mediální reprezentace změn klimatu. Šlo však vždy „pouze“ o recenzované časopisecké studie nebo kapitoly ve sbornících. Shrnutí těchto poznatků do ucelené monografie se jaksi nabízelo, ale v tomto případě nedopadlo úplně šťastně: na rozdíl od oněch článků příliš zahlcuje příklady (vyprávění občas výklad situuje spíše do publicistického, než odborného stylu) a chybí jí jasnější teoretický rámec. Řazení výsledků z již publikovaných časopiseckých studií za sebou tak působí poněkud nepovedeně a nelze se zbavit dojmu, že autor by v tomto případě potřeboval důraznější editorské vedení.

Jednoduše řečeno, od první Boykoffovy větší práce bychom mohli čekat mnohem víc. Na druhé straně, pokud nemáme čas či možnost probírat se jeho (jistě kvalitními) časopiseckými studiemi, můžeme na tuto knihu nahlížet prostě jako na čítanku či výběr textů spjatých s mediální reprezentací klimatu. Čítanku sice nijak výrazně objevnou či teoreticky precizní, ale přesto prakticky užitečnou.

Petr Vidomus

Jean-Paul Gabilliet: *Of Comics and Men. A Cultural History of American Comic Books*

Jackson, University Press of Mississippi
2010, 390 s.

Kontinentální i novosvětské souhrny dějin komiksového média se dlouho odlišovaly nejen regionálním tematickým zacílením, se kterým Američané snad pokaždé nacházeli počátky moderního komiksového vyprávění u newyorského novinového tisku poslední dekády 19. století, zatímco Evropané zrod sledované narativní vizuálně-verbální formy „inaugurovali“ již o padesát let dříve grafickými cykly Švýcara Rodolpha Töppfera, ale i rozdílnými metodologickými východisky. Ustavující se ame-

rické komiksové historiografii tak po většinu druhé poloviny 20. století dominovaly práce organizované dle hledisek žánro- či textocentrických – běžně pocítované mimořádné postavení superhrdinského žánru tak namnoze redukovalo popis dějin komiksového média na tu invenčnější, tu rutinněji vyvedené líčení roztočivých proměn příběhů o odvážných hrdinech v přiléhavých trikotech. Frankofonní komiksová studia se oproti tomu vypravovala spíše cestami sémiotickými, psychoanalytickými a sociokulturními, ovlivněna přitom jak poststrukturalistickými koncepty literární vědy (v návaznosti na R. Barthesa, J. Lacana, J. Kristeva především P. Fresnault-Deruelle), tak od 70. let i stále vlivnějším modelem kritické sociologie dle P. Bourdieua a jeho ideových soupeřů (o komiksu takto L. Boltanski).

V knize *Of Comics and Men. A Cultural History of American Comic Books* (fr. orig. *Des Comics et des hommes: Histoire culturelle des comic books aux États-Unis*, 2005, pro recenzované anglické vydání autor text přehlédl a rozšířil) tak profesor amerických studií na univerzitě v Bordeaux Jean-Paul Gabilliet nabídl svého druhu snad první koncizní pokus o komiksologický „transkontinentální metodologický transfer“, když při svém zaměření na vývoj typicky amerického žánru „comic books“ uplatnil postupy běžné ve francouzském myšlení o „devátém umění“. „Comic books“, sešitově publikované komiksy, jež se ve třicátých letech 20. století začaly objevovat jako nejprve dosti nesmělý pandán masově oblíbených novinových „comic strips“, brzy ovládly americké „komiksové pole“ a pro zbytek století se staly nejvýraznějším publikačním formátem komiksového média. Sociologickými pracemi inspirovaný přístup, s nímž francouzský badatel do zdánlivě dobře zmapovaného pole amerických komiksových dějin vstoupil, mu umožnil zásadně revidovat četné, mnohaletým opakováním takřka kodifikované nepřesnosti a stereotypy. Čtení onoho příběhu „O komiksech

a lidech“ tak díky pečlivé Gabillietově analýze zprostředkovává neotřelý, v mnohem přímo radikálně nový úhel pohledu na americké komiksové dějiny.

Výklad je v knize rozdělen do tří obdobně rozsáhlých oddílů. První nabízí stručné přehledové zmapování sedmdesátiletých dějin „comic books“, druhý je pak věnován protagonistům komiksového kulturního pole, tedy komiksovým producentům, obchodníkům, autorům i čtenářům. Poslední část pak prozkoumává souvislosti vnějších i vnitřních strategií legitimizace a kontroly: zaměřuje se tedy jak na vývoj cenzurních opatření, tak na alespoň stručné zaznamenání dalších činitelů přijetí („consécration“) v komiksovém poli působících: každoročními oceněními a profesionálními organizacemi počínaje a sekundární literaturou, teorií a historiografií konče.

Při konstrukci svého dějinného výkladu se Gabilliet ve shodě s proklamovaným kulturním zacílením knihy ani tolik nevěnuje jednotlivým osobnostem či textům komiksové tradice, nenacházíme zde odjinud tolik známé monograficky koncipované exkurzy do autorských bi(bli)ografií Jacka Kirbyho či Stana Lee, Alana Moorea či Willa Eisnera, nedočkáme se jindy téměř obligatorního detailního zkoumání proměn Batmanova trikotu. O to více se zaměřuje na exaktněji pojímané dějiny komiksového publikačního průmyslu, když mapuje souvislosti vzniku rozličných nakladatelských domů a podrobně analyzuje statistická data o nákladech a prodeích jednotlivých komiksových řad.

Důkladná obeznámenost s vývojem americké popkultury i přínosný odstup externího badatele mu přitom umožňují řadu vývojových peripetií velmi přesvědčivě rekontextualizovat: propad v prodeích komiksových sešitů, který v polovině 50. let postihl naprostou většinu amerických vydavatelů, tak invenčně připisuje nejen tradičně konstatovanému viníku v podobě nového autocenzurního kodexu, ale spojuje jej také se skokovým nárůstem zastoupení

televizorů v amerických středostavovských domácnostech. Detailní interpretace statistických dat mu umožňuje problematizovat americkou komiksovou historiografii (až na výjimky) běžně tradovanou nadvládou superhrdinů, když dokládá, že dlouhodobě nejprodávanějšími komiksy po valnou většinu dvacátého století byly dětem určené veselé příběhy o zvířátkách (tedy žánr označovaný tradičně jako „funny animals“ a erbovně zastupovaný disneyovskými hrdiny).

Čtveřice monografických kapitol věnovaných jednotlivým protagonistům komiksového pole pak do myšlení o severoamerickém komiksu nově uvádí kontexty a souvislosti, jimiž se dosud tamní komiksologické bádání zabíralo jen velmi selektivně a namátkově. Dějinné usouvztažení proměn distribučních modelů (od reklamních počátků komiksových sešitů přes mnohaleté přežívání na pultech novinových stánků až po dnešní uzavřený obchodní model specializovaných prodejen) poskytuje Gabillietovi relevantní východiska pro pozdější pasáže věnované legitimizačním snahám komiksového média. Důkladná deskripce oborových spolků a produkčních modelů (nezávislé produkční stáje vystřídaloby brzy kontraktové zaměstnávání scenáristů a výtvarníků) opravuje tradičně redukcionistické dvojpolové vnímání mainstreamových „comic books“ coby kulturních produktů, které dle libovůle historiků chaoticky těkají na pomyslné ose mezi kolektivním produktem anonymního původu a ojedinělými výrony autorských génů (to v případě, rozhodne-li se zrovna vrtkavá „institucionální kritika komiksu“ protežovat konkrétního tvůrce či autorské duo).

Poslední oddíl je cele věnován snahám komiksového média dosáhnout společenské a kulturní legitimizace. V návaznosti na ustavující práce É. Sullerot (*Bande dessinée et culture*. Paris: Opera Mundi 1966), L. Boltanskiho („La constitution du champ de la bande dessinée.“ *Actes de la recherche en sciences sociales* lien 1975, 1 (1): 37–59) či B. Lecigneho (*Avanties et mascarade: l'évo-*

lution de la bande dessinée. Paris: Futuropolis 1981) sleduje zápas komiksu o místo v panteonu umění. Popisuje přitom proměnu postavení komiksu v průběhu 20. století, ale neopomíná ani související transformace konceptu fanouškovství a jeho vnitřních i vnějškových projevů či mocenské a ideologické snahy o direktivní cenzurní kontrolu nad komiksovým masmédiem (jakkoli je masmediální charakter komiksu v průběhu 20. století rovněž podrobován inovativnímu přehodnocování).

Při vši té chvále je nutno podotknout, že neinformovanému čtenáři, který by snad po Gabillietově svazku sahal s tužbou po vyčerpávajícím přehledu historie amerického komiksu, by mohla posuzovaná publikace způsobit dílčí zklamání, protože neopakuje ony mnohokrát jinde konstatované výklady o osudech trikotovaných geojů. Mlčky vyžadováno je tak alespoň dílčí povědomí o základních souřadnicích tradičně pojímané komiksové historie. Drobným nedostatkem práce je pak její těžko pochopitelné rezignování na reflexi vlivu internetu, který se v posledních letech navíc konstituuje jako zásadní formativní činitel v aktuálně probíhající transformaci komiksové kultury. V kontextu celé objevené práce se však jedná jen o dílčí opomenutí, jež nemůže ani na okamžik zpochybnit kvalitu Gabillietovy knihy.

Právě se rodící disciplína globálních komiksových studií přínosně propojuje dosud převážně izolované proudy komiksologického myšlení, když do společného badatelského rámce usouvztažňuje americké, frankofonní i dálnovýchodní přístupy ke komiksovému médiu a jeho sociokulturním extenzím. Gabillietova kniha by mohla vlastně posloužit coby vzorný představitel oněch pozitivních dopadů takových sjednocujících tendencí: jakkoli by bylo nepřesné proklamovat její naprosté novátorství (některým dílčím oddílům již americká komiksologie dříve věnovala samostatné monografie: např. Matthew Pustz připravil objevenou práci o kultuře komiksových fanouš-

ků *Comic Book Culture: Fanboys and True-Believers*, (Jackson, MS: University Press of Mississippi 1999), a Bradford W. Wright sepsal vynikající historický exkurz do proměn komiksové kultury mladých v knize *Comic Book Nation. The Transformation of Youth Culture in America* (Baltimore: The Johns Hopkins University Press 2001), nezbyývá než konstatovat skutečnost, že pravděpodobně nejzajímavější moderní vhléd do historie amerických komiksů sepsal badatel domácky usídlený ve francouzském metodologickém rámci. Význam publikace Gabillietovy práce tak nekončí jen u rozšíření našeho povědomí o souvislostech a náležitostech fungování komiksového kulturního pole, ale představuje i významný impuls pro anglofonní – a spolu s nimi i globální – myšlení o komiksu vůbec.

Pavel Kořínek

John Gerring, Strom C. Thacker:
A Centripetal Theory of Democratic Governance

New York, Cambridge University Press
2008, 248 s.

Kniha Johna Gerringa a Stroma C. Thackera se zabývá jednou z velkých otázek politické vědy, která již po mnoho desítek let zajímá nejen akademiky, ale s trochou optimismu dodejme i politiky samotné. Zní: proč se v některých zemích vládne lépe? Tomuto tématu je bezesporu věnována značná pozornost, avšak jen málo autorů se jej snaží pojmut tak, jak činí autoři recenzované publikace. Jedná se tak o nepochybně ambiciózní dílo, které od samého počátku vzbuzuje zvědavost.

Základní argument Gerringovy a Thackerovy knihy spočívá v tvrzení, že dostředivý demokratický režim přináší lepší a efektivnější vládnutí („good governance“). Obhajoba uvedeného argumentu je rozložena do třech hlavních částí. První se věnuje úvodnímu vymezení tématu práce, včetně

některých pojmů, položení klíčového argumentu a představení kauzálního modelu. Ve druhé části je do detailu rozebrán a argumentován předkládaný kauzální model. Třetí část obsahuje stanovení hypotézy, její testování a zhodnocení výsledků. Samotný závěr práce je v podstatě obhajobou nastíněné teorie, ale i využitých konceptů, včetně srovnání centripetální teorie demokracie s podobnými teoriemi.

V úvodní části autoři stručně představují teorii centripetalismu, což je zřízení, které je založeno na inkluzivních (zahrnující široké spektrum zájmů, názorů a potřeb) a autoritativních (finální rozhodování, do kterého nezasahují minoritní námitky či požadavky) institucích. Tyto instituce reprezentuje unitarismus, parlamentarismus a proporční volební systém s přísně vázanou kandidátní listinou („closed-list proportional system“). Centripetální instituce tvoří první část kauzálního modelu (nezávisle proměnné), které skrze charakter stran ve stranickém systému („party government“), řešení („mediation“) konfliktů a koordinaci *policy* (kauzální mechanismy) vedou k „dobrým“ výsledkům, jež jsou reprezentovány politickou, ekonomickou a společenskou („human“) vyspělostí (závisle proměnné).

V následující (druhé) části knihy se Gerring s Thackerem snaží obhájit kauzální mechanismy. Čtenář se v ní má dozvědět, proč by měly zvolené instituce v dané oblasti nejlépe přispívat k dobrému vládnutí. Je však nutné dodat, že si autoři uvědomují, jak náročný úkol před nimi stojí, a proto čtenáře upozorňují, že některé ze zde nastíněných efektů daných politických institucí zůstávají spekulativní a nelze je považovat za prokazatelné a definitivní. K tomu dodávají, že hlavní náplní této kapitoly je přesvědčit čtenáře, že popsání teorie může být užitečné a je třeba ji věnovat více pozornosti. Tímto krokem si autoři svým způsobem vyhrazují mantinely pro případnou kritiku, která se v daný moment posouvá spíše do podoby diskuse nad vý-